IN FUNERE SIGISMUNDI CHRISTOPHORI COMITIS AB HERBERSTEIN...

Giovanni Angelo Guidarelli

Ex legato D: Equitis Antonij Francisci de Marmi

IN FUNERE
SIGISMUNDI CHRISTOPHORI
COMITIS
Ab
HERBERSTEIN
EPISCOPI LABACENSIS
S. R. IMPERIJ PRINCIPIS

ORATIO

Perusiæ habita in Templo augustissimo D. Petri Casinensium

Idibus Sextil: MDCCXVI.

PERUSIÆ MDCCXVI.
Apud Constantinum Impress. Camer.

SUPERIORUM PERMISSU.

Imprimatur
Pro Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Perusiæ Episcopo

N. N. Lib: Censor Synod.

Imprimatur
Fr. Paulus de Octavianis Ord. Prædicatorum Inquisitor Generalis Perusiæ &c.

ILLUSTRISSIMO, & EXCELLENTISSIMO D.

D. LEOPOLDO COMITI AB

HERBERSTEIN

Apud

CAROLUM VI. CÆS. AUG.

REGEM CATHOLICUM &c.

CONSILIARIO STATUS
PROPRÆSIDI BELLICO
GENERALI POLEMARCHO
PEDITUM TRIBUNO
PRÆTORIÆ SAGITTARIORUM COHORTIS DUCI

S. P. D.

J. Fridericus de Floramontibus

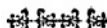

UCtuosissimum obitum Sigismundi Christophori Fratris tui [*Illustrissime & Excellentissime Comes*] *communibus lacrymis deflevit J. Angelus Guidarelli Perusinus, Laurentianę Basilicę Canonicus,*

cus, in Patrio Augusto Lyceo Ethicorum ac Rhetoricorum Interpres Emeritus, Perusinę Eloquentię facilè princeps. Laudatio prę amplitudine nobilissimę Familię vestrę tumultuaria, & minùs absoluta fortassis videri poterit; sed deficiens rerum cognitio, ac temporis angustię veniam dabunt. Est tamen etiam prægnans, & succi plena, vel certè sine fuco, & ingenua, hoc est tanti Pręsulis moribus digna. Eam typis vulgandam curavi; tibique, cui uni debebatur, unus prę omnibus nuncupatam volui, qui unus prę cęteris debui; ut tam multa nomina, quibus obstringor, si minus per me expungam, aliena saltem ope profitear. Faxit Deus ut rei publicę ac tibi diutissime vivas: meque ut clientem addictissimum, & virtutum tuarum cultorem pręcipuum patrocinio humanissimo fovere pergas supplex rogo. Vale Perusię Postridie Idus August. MDCCXVI.

Et

ORATIO

T nos infelices nuper audivimus latè grassantem per circumiectas urbes mortis acerbitatem: atque utinam audire tantummodo satis fuisset; vidimus & sensimus intra domesticos parietes febrium cohortem, alicubi quidem feliciter fugatam loco cedere, alibi verò nullis medicæ artis fractam conatibus adhuc insultare. Vidimus advenas, inquilinos, indigenas post paucissimas morbi hebdomades moriendi necessitatem subire. Vidimus coniugales thalamos miserè desolatos relinqui, matres-familias viduitatis damna deplorare, natorum manipulos orbitatis solatia incassum quæritare. Sed divino tandem beneficio mitiùs nobiscum agi cœpit, & decrescente in dies morborum vi mortem libatis aliquot dumtaxat hominum centurijs arma paulatim deponere gratulamur. Gratulamur, dixi? Heu dicti pœnitet. Proh Superi, quantam dolemus in uno capite jacturam! SIGISMUNDUM CHRISTOPHORUM COMITEM ab HERBERSTEIN S. R. Imperij Principem, virum clarissimo loco natum, dignitate, virtute, ac moribus præstantissimum, invida, inexorabilis mors eripuit; nulli certè flebiliorem (ausim dicere) quàm mihi, quo nec raiò familiariter uti humanissimè voluit. Videant itaque qui me ad ingratum hoc officium adegerunt reluctantem, quid afferre huc valeam ex dignitate argumenti, homo valetudinarius, rude jam dudum donatus, senex capularis, præ doloris vehementia parum compos mentis, fandi propemodum ignarus. Aliquid tamen enitar utcunque: & quoniam ad nobilitatis laudem plurimum confert patriæ dignitas, quid augustius cogitari potest, quàm natale HERBERSTENII solum, Germania? Citra iniuriam aliarum regionum dictum volo. Germani jure optimo dicuntur Aborigines, seu indigenæ, qui post terrarum omnium eluvionem quas primùm incolverunt sedes, & quo sermone genuino semel uti cœperunt, eadem prorsus perpetua possessione obtinent, minimèque aliarum gentium peregrinitate, aut barbarorum colluvie infecti, nunquam alieno mancipati servitio, nunquam satis domiti, Romanorum arma fortiter propulsare, plurimasque illorum legiones ad internecionem delere in more habuerunt. Gens strenua quidem bellisque gerendis aptissima, nullo tamen astu corrupta, fallere aut simulare nescia, æquitatis amantissima; legibus naturæ libentiùs quàm scriptis parere, miserationem & hospitalitatem impensè colere assueta; Romano Imperio ultra novem sæcula intra suos fines sedem præbuit firmissimam. Potest-ne quidquam Germanica Nobilitate præstantius ostentari, cum eę præsertim familiæ apud Italos, aliosque clarissimæ habeantur, quibus antiqua dederint initia Germaniæ proceres lectissimi? Hanc itaque synceram claritudinis suæ parentem & altricem bonis avibus sortita est Herbersteniana Familia, virorum omni laude dignissimorum

maxime

maximè fœcunda, in plures veluti ramos diffusa, semper & ubique florentissima. Possem hic ex antiquitatis penu depromere majorum ceras & imagines, honestissimum gratiæ locum apud Cæsares ferme omnes Augustissimæ Stirpis Austriacæ laudabiliter initum, cum plausu retentum; possem equestres Hierosolymitanæ ac Theutonicæ militiæ tesseras nobilissimas hic recensere, Præfecturas, Dynastias, Prætorios fasces, Legationes amplissimas, Sapientiæ decora non vulgaria, pecuniæ cudendæ jura, multiplices & longè clarissimos affinitatum nexus, quibus se gens Herberstenia cum tam multis nobilissimis devinxit, insignes victorias, trophæa illustria. Peculiarem hic sibi locum deposcerent Sigismundi nostri fratres germani natu minores duo, Henricus pridem vita functus Theutonici Ordinis Commendatarius Viennensis ac Neostadiensis vir sane fortis ac disciplinæ militaris experientissimus; Leopoldus alter adhuc superstes non uni Cæsari a Consilijs primæ notæ, summus bellorum Propræses, Generalis Polemarchus, Prætoriæ sagittariorum cohortis Dux. Quid Fr. J. Ferdinandus Herberstenius ad-huc vivens, ad omnes Melitensis Militiæ gradus, munia, & honores citra supremum, evectus? Quid Sigismundi Christophori proneptis, Regni Neapolitani nunc Proregina? Sed me tandem reprehendo, ne videar Familiæ nunquam satis laudatæ præconium adornasse, Sigismundi nostri oblitus, in quo gentis suæ pars magna laudis sita erat; perinde ac si laudari aliunde non posset, quam ab ijs rebus, quas extra se positas, uti alienas, non magni facere consueverat. Optima illius indoles parem habuit educationem, Ernesto Friderico Comite patre, viro æquè cordato ac pio, satagente, ut vitæ sanctioris institutis hic imbuetur primo loco genitus, aris destinatus, quæ animi propensio in puero luculenter emicabat. Grecij in patria disciplinis liberalibus excultus, vix adhuc pubescens, Basilicæ Uratislaviensis, & Sanctæ Crucis Canonicus renunciatur Serenissimo Leopoldo Gulielmo Austriaco inibi tunc temporis Antistite largiente. Sed ne in Clericalem militiam adlectus, & eximijs ornatus Sacerdotijs, atque adeò jam Deo dicatus, ea, quæ ad Deum, ignoraret; Romam Religionis syncera Magistram petens, Germanico in Ephœbæo Theologicę facultati penitus addiscendæ quadriennio toto perpetem operam addixit, strenuam, singularem. Viget ibi nondum obliterata recordatio ingenij, quo Sigismundus Herberstenius egregie pollebat, industriæ qua in Studijs assiduus, accubuus diu noctuque utebatur, vitæ ac morum probitatis, qua cæteris præstabat, & præibat exemplo. Qua virtutum commendatione motus Alexander septimus summus Sacrorum, & Literarum Antistes, ingeniorum, & probitatis æstimator sapientissimus, adhuc inter Germanicos alumnos commorantem, Canonicum etiam Ratisponensem pronunciavit: eumque honoris gradus ac titulos, qui absoluto studiorum curriculo amplissimi solent decerni, ex merito adeptum, in patriam rediturum Pontifex Sanctissimus diserte laudavit. Sed augescentibus meritis nova succrescunt honorum insignia: Labacensis Ecclesiæ Præpositura confertur, secuturæ postmodum majoris inibi dignitatis tyrocinium; & intra non multos annos Augustanus Canonicatus, deinde Passaviensis, interea dimissis Uratislaviensi ac Ratisponensi; tum Rudolphs-vvertensis item Præpositura, jurisdictione ferme Episcopali prędita; Labacensis tandem Infula Leopoldo

Augu-

Augusto , & Undecimo Innocentio volentibus . Hic enimvero dignus Herberstenij virtutibus datus est locus perspicuè ostendendi , quàm providè divino consilio designentur Ecclesiarum Præsules ; Pastores animarum . Non enim quantam in summo imperatore deligendo Romani veteres postulabant scientiam rei militaris , virtutem , auctoritatem , felicitatem ; sed multò plures easque maximas virtutes hìc inesse oportet ; ita ut nullam prorsus mente concipere possimus virtutem , quam ab animarum ductoribus abesse aliquando contingat . Quàm intenta itaque ac vigil in Herberstenio eluxit Pastoralis sollicitudo : quam egregiam laudem ab universæ Germaniæ Episcopis meritó reportavit , quamvis laudum omnino negligens , & contemptor! Quàm liberalis ac ferme prodigus, ubi pauperum præsertim ageretur causa , patrimonium suum effecerat egenorum patrimonium , pupillorum ærarium! Quid de moribus castigatissimis dicam , & ad summæ sanctimoniæ regulam temperatis , prorsus ut solo etiam aspectu forté obvio aliquando faterentur homines vel perditi sese divinitus commoveri , & quod non semel evenit , ad bonam frugem revocatos, probitatem & ipsos altè imbibere Præsulis auctoritate & exemplo didicisse ? Quid de pietate summa & cultu erga Deum & Cœlites , quibus si minùs vacare posset tempore diurno , rebus utiliter & præclarè gerendis intentus , maximam nocturnæ quietis partem dabat quotidie vir sanè horarum omnium , totus curarum , totus pariter & precum ? Quid de nobili illa ac pene regia totius oris , habitus, incessus dignitate , qua tantum splendoris rebus sacris addebat , ut ille inter præcipuos ad Ecclesiasticæ majestatis normam factus omnino videretur . An prætereunda est silentio æquabilis illa cum animi tum vultus hilaritas in rebus adversis æquè atque in secundis , humanitas , modestia , & illa præsertim mansuetudo suavissima , qua ut alter Borromæus aut Salesius nullam ægrè ferebat aut sentiebat offensam , præter quam Dei ? Malvit tamen plerunque Julij Agricolæ exemplo *videri invenisse bonos , quàm fecisse* . Quis satis & pro dignitate recenseat quàm amabilem indolem ad interitum usque servaverit nulla morum asperitate insuavem , quantam sine arrogantia magnitudinem , dignitatem sine fastu , quantam innocentiam , integritatem animi , comitatem , quàm faciles aditus , admissiones inemptas , dulces affatus , oblatam ultro consilij & auxilij facultatem ? Regis Numæ religionem , atque unà Titi Cæsaris lenitatem raro fœdere coniungens ita singulos devinxit , ut animos cogeret vel ferreos ad pietatis officia & amoris . Plausum dabant quotidie felicissimæ urbis tranquillitas , justitiæ tenor perpetuus , parta quies , facta securitas . Quis enim non sponte legibus pareret , sacrarum legum vindice Herberstenio , ex cuius vitæ morumque disciplina , innocentiæ , modestiæ , amabilitatis exempla peterentur ? Quis pacem & caritatem non amaret Sigismundo Christophoro Antistite , pacatissima cujus suavitas animorum illecebra , quod vix terror valuisset aliàs efficere , facilè id assequeretur aut imitatione sui , aut beneficijs ? Subdolas verborum blanditias & Aulæ fucos sanctè oderat vir candidus & simplex ac verè Germanus , probè doctus animarum Pastoribus nihil esse commune cum Tiberij vafro ingenio , & longo distare intervallo Paulum a Tacito . Hinc ejus orationi plurimum inerat dignitatis , plurimum & fidei: nunquam suspecta & obscura verba sermo-

nem

nem in incertum & ambiguum implicabant , nunquam inani ſpe ſupplices lactare aſſuetus , nunquam promiſsi fidem fallere , niſi cum fortè religio animo incuſſa revocaret . Hinc ingens ille juvandi ac benemerendi ardor ita in omnes effuſus , ut quantum in eo eſſet , ſinguli ſentirent ; quibus enim potuit profuit , nocuit nulli . Et mirabimur fortaſſe ſi Labacenſes omnes tantus perculit doloris ſenſus , cum ſeptendecim annis ab accepta Infula elapſis, migrationem Peruſinam adornaret ? Videre erat cuiuſuis ordinis & ętatis homines Antiſtitis amatiſsimi genua complexos affuſis abunde lacrymis retardare conari , ac diſceſſum præpedire , ſqualere omnia , urbem atque oppida ululare , erumpere undique mœrorem ac luctum , ubique exaudiri fletus & ejulatus . Sed nimiùm urgebat ſancta cupiditas ſibi vivendi & Deo . Annuentibus itaque CLEMENTE UNDECIMO ac LEOPOLDO PRIMO , vinculis omnibus atque impedimentis ſolutus anno primo ac ſeptingenteſimo ultra milleſimum , Peruſiam advenit (o nos felices !) aptiſsimam ſeceſſui urbem , ſorte privata intimè fruiturus . Quàm piè , quàm ſanctè hìc vitam per quindecim annos transfegerit , cum in comperto ſit , referre ſuperſedeo , id unum coronidis loco additurus , quod corporis afflictationem cucullato homine dignam manifeſtò arguit . Et fuit , cum ſecretiorem ejus ſupellectilem poſt obitum ſcrutantibus deprehensæ ſunt tandem duæ horribiles zonæ , retruſæ & obtectæ ut viſum fallerent , ex cilicio altera , altera ferreis denticulis inſtructa , pretioſiſsimæ ſanctitatis opes quavis regia gaza nobiliores . Quid nos multarum deliciarum homunciones ; ubi tam duriter innocentiam ſuam plectunt viri nobiliſsimi , liberaliter educati , annoſi ? Nihil ergo mirum ſit ſi Heleonora Auguſtiſsima Cæſarum uxor & parens , ſicuti Ducem ſanctum vocitari gaudebat Leopoldum Comitem Herberſtenium , ita Sigiſmundum Chriſtophorum fratrem Epiſcopum ſanctum meritó appellabat . Ita , ſicut Baſilij Magni domus univerſa Sanctorum familia dicebatur ; rara hac prærogativa Herberſtenijs nunc attributa , frui dabitur & Sigefrido fratri poſtremo , ſuperſtiti adhuc , Divi Benedicti Monachorum parentis inſtituta profeſſo . Nec mirum ſi UNDECIMUS CLEMENS BEATISSIMUS , quoties Peruſinum aliquem ad pedum oſcula libenter ſinebat admitti , de Sigiſmundi Herberſtenij rebus ac virtutibus multa quæreret , ejuſque pium ſeceſſum cum aliquo ſenſu æmulationis commendaret : & vir nobiliſsimus Gulielmus Comes Leslæus Viennæ Antiſtes , quoties ad Herberſtenium noſtrum literas daret , poſt ſalutationis officia , ſeſe cupidiſsimum imitandi Herberſtenium profitebatur . Sed tandem ingraveſcentibus morbis , viribuſque jam proſtratis , Sigiſmundus , oculis in Cœlum , quó anhelabat , continenter defixis , ſpiritum in manus Domini crebriùs commendans , annorum plenus & meritorum ad Cœlites evolavit : quos in terris degens & venerabundus colere , & ſanctis virtutibus ſtuduit imitari . Tù veró Cœlo receptus , ut piè nos credere ſancti tui mores docent , doloris noſtri ob graviſsimam jacturam ſignificationes , funebri hac etiam apparatiſsima pompa datas , ampliſsimis licèt promeritis tuis longè impares , gratas habe : nobiſque tui amantiſsimis , poſt mortalis vitæ tædia hinc abituris , propitius viam ſterne .

